

PERTSA PÖLLÖN SYNTY

**Pehmoeläimen suunnittelu ja valmistus varhaiskasvatuksen ja
ympäristökasvatuksen välineeksi.**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

kevät, 2017

Heli Sorvari

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma
Visamäki

Tekijä	Heli Sorvari	Vuosi 2017
Työn nimi	Pertsä Pöllön synty, Pehmoeläimen suunnittelu ja valmistus varhaiskasvatuksen ja ympäristökasvatuksen välineeksi.	
Työn ohjaaja/t	Paula Rantamaa	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli valmistaa Pertsä Pöllö –pehmoeläin varhaiskasvatukseen ja ympäristökasvatukseen työvälineeksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli syventyä kokonaisen käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessiin ja näin lisätä henkilökohtaista kokemusperäistä tietoa kokonaisesta käsityöprosessista.

Opinnäytetyön tietoperustassa tarkasteltiin käsityötuotteen suunnittelun teoreettista mallia ja kokonaisen käsityön käsitettä. Opinnäytetyössä käsiteltiin myös varhaiskasvatusta, esiopetusta ja ympäristökasvatusta toimintaympäristönä. Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena suunniteltiin ja valmistettiin pehmoeläin, Pertsä Pöllö. Pertsä Pöllön valmistusprosessia verrattiin käsityösuunnittelun teoreettiseen malliin.

Opinnäytetyön tuloksena valmistui Pertsä Pöllö, pehmoeläin, joka soveltuu varhaiskasvatukseen ja ympäristökasvatukseen välineeksi. Pertsaa valmistessa tekijä kävi läpi kokonaisen käsityön prosessin suunnittelusta reflektioon ja koki sen erittäin hyödylliseksi prosessiksi sekä käsityöläisen että ohjaustoiminnan artenomien näkökulmasta. Ymmärrys käsityön suunnittelu- ja valmistusprosessista syventää käsityön ohjaamisen taitoa. Käsityöprosessin ohjaaminen toiselle on helpompaa, kun sen on käynyt itse läpi.

Avainsanat Kokonainen käsityö, käsityöprosessi, tuotteensuunnittelu, varhaiskasvatusta, ympäristökasvatusta.

Sivut 26 sivua, ei liitteitä.

Degree Programme in Crafts and Recreation
Visamäki

Author	Heli Sorvari	Year 2017
Subject	The birth of Pertsä Pöllö, designing and manufacturing a plush animal as a tool for early childhood education and environmental education	
Supervisors	Paula Rantamaa	

ABSTRACT

The purpose of the thesis was to manufacture Pertsä Pöllö, a tool for early childhood education and environmental education. The aim of the thesis was to gain experience of the whole design and manufacturing process of a handicraft product and thus to add personal experience of the complete handicraft process.

The bases of the Bachelor's thesis are the theoretical model of craftsmanship and the concept of complete handicraft. The thesis also discusses early education, pre-school education and environmental education as a working environment. A plush animal, Pertsä Pöllö, was designed and manufactured during the thesis process. The manufacturing process of Pertsä Pöllös is compared with the theoretical model of handicraft design.

The result of the thesis was Pertsä Pöllö, a plush animal suitable for early childhood education and environmental education. During the creation of Pertsä Pöllö, the author went through the whole handicraft process, from planning to reflection and found it a very useful process from the perspective of both an artisan and a Bachelor of Culture and Arts.

Keywords Whole handicraft, craftsmanship, product design, early childhood education, environmental education

Pages 26 pages no appendices

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET.....	3
3	TUOTTEEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS	4
3.1	Varhaiskasvatus, päiväkoti ja esiopetus.....	4
3.2	Esikoululainen oppii leikkien, tutkien ja kokeillen	5
3.3	Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys esiopetuksessa	6
4	KOKONAINEN KÄSITYÖPROSESSI JA TUOTTEENSUUNNITTELUN MALLI.....	8
4.1	Käsityötutteen suunnittelu- ja valmistusprosessin teoreettinen malli	9
4.2	Kokonainen käsityö	11
5	PERTSA PÖLLÖN SYNTYTARINA	11
5.1	Tuotteensuunnitteluprosessin kuvaus.....	12
5.2	Tuotesuunnitteluprosessin arviointi	21
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	22
6.1	Kokonaisen käsityöprosessin tuloksena Pertsä Pöllö	22
6.2	Jatkosuunnitelmat ja mahdollisuudet.....	23
6.3	Opinnäytetyöprosessi	24
	LÄHTEET	25

1 JOHDANTO

Käsityö on jotain tuttua ja arkista ja samalla jotain paljon enemmän. Siinä missä käsityön tekeminen ennen tyydytti esinetarpeen, nykypäivänä se ennemminkin tyydyttää tekemisen ja luomisen tarpeen. Opinnäytetyössään Onnistu! Oikotie innostumiseen, onnistumisen kokemus ja käsityön merkityksellisyys Asta Vuorinen (2015) pohtii onnistumista, innostumista ja käsityön merkitystä. Hänen mukaansa innostuminen on eteenpäin vievä voima, jota kannattaa tavoitella ja käsityö on yksi väline siihen. Olen ehdottomasti samaa mieltä siitä, että innostuminen on jotain, joka vie eteenpäin niin käsityössä kuin elämässä yleensäkin ja on siksi tavoiteltavaa.

Itseäni kiehtoo kysymys siitä, onko kokonainen käsityö eli itse alusta loppuun tehty, jotenkin enemmän ja luoko se paremman onnistumisen kokemuksen kuin ositettu käsityö? Olen tosin samaa mieltä kuin Pöllänen ja Kröger (2000) siitä, että ositetulla käsityöllä on paikkansa esinetarpeen tyydyttämisessä, taidon oppimisessa, harrastustoiminnassa ja terapiassa. Ositettu käsityö voi luoda onnistumisen ja innostumisen kokemuksia, eikä kokonaisella käsityöllä välttämättä ole mitään itseisarvoa.

Kokonaisen käsityön arvo tulee kenties sen elämysarvosta. Elämys on jotain, joka on tavallisen kokemuksen yläpuolella ja parhaimmillaan se voi aiheuttaa henkisellä tasolla muutoksen, jossa ihminen kokee ylittäneensä itsensä, saaneensa voimavaroja ja muuttuneensa ihmisenä. (Tarssanen 2009, 11.) Kokonaisen käsityöprosessin kokonaisvaltaisuudella oletan olevan paremmat edellytykset tähän elämyksen luomiseen ja siksi haluan tutkia sitä.

Käsityö on aina ollut tärkeä osa elämääni. Meillä on lapsuudenkodissa tehty itse ja äiti on aina ommellut huviksi ja hyödyksi. Käsityö on kulkenut myös ohjaustoiminnan artenomi-opintojeni punaisena lankana alusta loppuun. Opintoihin kuuluu kaikille pakollisena osana useita käsityömenetelmiä ja menetelmäosaamisen on katsottu olevan ohjaustoiminnan artenomin ammatillisen osaamisen pohja. Jotta voi ohjata muille, täytyy ensin osata tehdä itse. Omissa opinnoissani olen pakollisten menetelmäopintojen lisäksi valinnut sivu- ja vapaasti valittaviin opintoihin käsityömenetelmiä.

Opintojen edetessä olen oppinut, kuinka käsityö ja käsillä tekeminen on muutakin kuin vain ajankulua tai harrastus. Käsityöllä on monia merkityksiä ja ulottuvuuksia. Käsityö on osa historiaamme, kulttuuriamme, sosiaalista kanssakäymistämme, ja se palvelee paitsi esinetarvetta, myös ihmisen tarvetta luomiseen ja luovuuteen. Käsityö on tutkitusti terapeutista (Pöllänen 2008.) ja hyvä ohjaaja hyödyntää käsityötä monessa ja monella tapaa.

Koska käsityö on sydäntäni lähellä, oli helppoa valita myös opinnäytetyön aiheeksi käsityö. Halusin opinnäytetyössäni keskittyä henkilökohtaiseen käsityöprojektiin. Vaikka olen opintojen aikana valmistanut lukuisia käsitöitä, ei vastaavaa kokonaisen käsityön prosessia ole tullut tehtyä. Kokonaisella käsityöllä tarkoitetaan käsityötä, jonka yksi ihminen suunnittelee ja valmistaa itsenäisesti alusta loppuun. Tällä opinnäytetyöllä haluan paremmin ymmärtää kokonaisen käsityön prosessia käytännössä ja teoriassa.

Opinnäytetyöni tavoitteena on valmistaa Pertsä Pöllö, pehmoeläin, jota käytetään esiopetuksessa ympäristökasvatuksen välineenä. Ajatus Pertsä Pöllöstä lähti keskustelusta siskoni kanssa, joka työskentelee päiväkodissa. Päiväkodissa oli mietitty jotakin hahmoa, jonka avulla voitaisiin opettaa esikoululaisille kestävän kehityksen teemoja. Pertsä Pöllö on nimi, jolla siskoni tätä hahmoa kutsui. Minulla ei ole tiedossa tarkempaa syntyhistoriaa nimelle, joten olen luonut Pertsä Pöllön omien mielikuvieni pohjalta.

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat kokonainen käsityö, käsityön suunnittelu- ja valmistusprosessi, varhaiskasvatus, ympäristökasvatus.

Luvussa 2 esitellään opinnäytetyön lähtökohdat ja luvussa 3 toimintaympäristö eli varhaiskasvatus, esiopetus ja ympäristökasvatus. Luvussa 4 kuvataan työn teoreettinen tietoperusta. Alaluvussa 4.1 käydään läpi Tuotteesuunnittelun prosessi Pirkko Anttilan (2003) mukaan, alaluvussa 4.2 määritellään kokonaisen käsityön käsite, alaluvussa 4.3 tarkastellaan esikouluikäisiä oppijoina ja alaluvussa 4.4 nukkien ja mielikuvituksen merkitystä oppimisessa.

Luvussa 5 kuvataan itse tuotesuunnittelun prosessi eli miten syntyy Pertsä Pöllö. Lopuksi luvussa 6 kerrotaan työn johtopäätökset ja luvussa 7 arviointi ja pohdinta.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen. HAMK:in opinnäytetyöoppaan (Hamk 2016,5) mukaan toiminnallinen opinnäytetyö:

- ”mahdollistaa opiskelijalle syventymisen ja keskittymisen jonkin käytännön ongelman ratkaisuun
- nousee työelämän tarpeista ja kehittää käytännön toimintaa (esim. ohjeistaa, järjeistää tai tehostaa)
- voi olla kohderyhmän mukaan esimerkiksi kirja, opas, sähköinen aineisto, näyttely, tapahtuma, kehittämissuunnitelma tai jokin muu konkreettinen tuote/tuotos tai projektin toteutusprosessi
- on kaksiosainen sisältäen 1) toiminnallisen osuuden ja 2) dokumentoinnin
- tulokset perustuvat aina ammattialan tietopohjalle
- painottaa tutkivaa ja kehittävää työtettä, joka on opinnäytetyöprosessissa tehtyjen valintojen ja ratkaisujen perusta.”

Tässä opinnäytetyössä syvennyttään tuotekehitykselliseen prosessiin, jossa kuvataan, miten syntyy Pertsu Pöllö, pehmoeläin, jota käytetään esiopetuksessa ympäristökasvatuksen välineenä. Toiminnallisena osuutena suunnittelen ja valmistan Pertsu Pöllön ja dokumentoin prosessin prosessipäiväkirjaan kirjoittaen, piirtäen ja valokuvaten.

Erilaisten käsityötuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosesseista on tehty useita opinnäytetöitä Hämeen ammattikorkeakoulun Ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa vuosina 2000-2017. Näissä töissä on nähtävissä yhteneväisyyksiä, vaikka jokainen prosessi on ollut yksilöllinen ja erilainen. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on osaltaan tuottaa tietoa siitä, millainen prosessi on kokonainen käsityöprosessi tuumailusta valmiiseen tuotteeseen.

Tämä Opinnäytetyö on henkilökohtainen kokonainen käsityöprosessi, jossa hyödynnän aiemmin koulutuksen aikana oppimiani taitoja, joita ovat käsityöosaaminen, ongelmanratkaisukyky, prosessiosaaminen, projekti-osaaminen ja tiedonhankinta.

Työn tavoitteena on kokemus kokonaisesta käsityöprosessista. Käsityön suunnittelu- ja valmistusprosessin läpikäyminen ja toiminnan reflektointi. Tavoitteena on myös valmistaa itse tuote, joka on käyttökelpoinen ja tarkoitukseensa soveltuva.

Opinnäytetyöllä etsitään vastauksia seuraaviin kysymyksiin: millainen on tuote, joka sopii käytettäväksi esiopetuksessa ympäristökasvatuksen välineenä? Sekä miten toteuttaa kokonaiseen käsityöhön perustuva tuotteen suunnitteluprosessi?

3 TUOTTEEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

Tässä luvussa kerrotaan toimintaympäristöstä, jossa suunnitelmaani ja valmistamaani Pertsä Pöllöä voidaan käyttää. Pertsä Pöllön toimintaympäristönä on ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Luvussa 3.1 kerrotaan varhaiskasvatuksen ympäristöstä ja luvussa 3.2 ympäristökasvatuksesta.

3.1 Varhaiskasvatus, päiväkoti ja esiopetus

Pertsä Pöllön toimintaympäristö on päiväkoti, joka omalta osaltaan vastaa varhaiskasvatuksesta. Seuraavassa luvussa käydään läpi varhaiskasvatuksen piirteitä toimintaympäristönä ja sitä, miten ne mahdollisesti vaikuttavat Pertsan suunnittelu- ja valmistusprosessiin. Pertsan tarkennettu käyttöympäristö on varhaiskasvatukseen sisältyvä esiopetus ja ympäristökasvatus.

”Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka” (Varhaiskasvatuslaki 2015/580 § 1).

Päiväkoti ei ole siis vain paikka, jossa lapsia hoidetaan vanhempien ollessa töissä, vaan siellä tapahtuva toiminta on suunnitelmallista ja määräysten alaista. Varhaiskasvatus suunnitellaan ja toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on valtakunnallinen määräys, joka perustuu varhaiskasvatuslakiin ja sen antaa Opetushallitus.

Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksen järjestämisestä on vastuussa kunta. Varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016:17,14.)

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016:17,14.)

Esiopetus, jota säätelee perusopetuslaki, on osa varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016:17, 8.) Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä, se toimii varhaiskasvatuksen ja oppivelvollisuuden nivelvaiheena, jonka keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu-,

kehitys- ja oppimisedellytyksiä ennen kouluun siirtymistä. Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti. Lapsilla on oltava mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta erilaisissa oppimisympäristöissä, jolloin he laajentavat osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla. Esiopetuksen tavoitteena on myös vahvistaa lapsen positiivista minäkuvaa ja käsitystään oppijana, jokaisen yhdenvertaisuutta ja ainutlaatuisuutta. Esiopetuksessa on mahdollisuus monipuoliseen vuorovaikutukseen ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12).

-- ”opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä.” (Perusopetuslaki 1998/628 §2).

Pertsä Pöllön suunnittelussa ja valmistuksessa otetaan huomioon lapsilähtöisyys. Pertsä Pöllön tulee olla kestävä ja tarkoituksessaan toimiva väline, joka osaltaan tukee oppimista ja kasvua.

Lapsi oppii leikkien ja kokeillen. Pertsä stimuloi mielikuvitusta ja auttaa keskittymään opetukseen. Seuraavassa alaluvussa 3.2 on kerrottu enemmän leikin ja lelujen merkityksestä lapselle.

3.2 Esikoululainen oppii leikkien, tutkien ja kokeillen

”Nukke on lapsen leikkikalu, kuvataiteen kolmiulotteinen ikoni ja esitystaitteen roolihenkilö, joka on alituisessa muutostilassa elävän liikkeen ja kuolleen materian liikkumattomuuden välillä” (Aaltonen 2002, 11).

Sanotaan, että leikki on lapsen työtä, mikä sikäli pitää paikkansa, että leikkien lapsi oppii ja kehittyy ja jokaisella lapsella on oikeus leikkiä ja oppia leikkien, lapsen siis kuuluu leikkiä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016:17,19.) Sanonta ei kuitenkaan pidä paikkaansa, mikäli työ määritellään tarkoitukselliseksi toiminnaksi, josta syntyy tulosta. Lapselle leikki on sisäisesti motivoitunutta, luontaista ja vapaaehtoista toimintaa, jossa lapselle tärkeää on leikin tuottama toiminnan ja keksimisen ilo, ei lopputulos. (Nurmi 2014, 22.)

Lapset oppivat leikkien, liikkuen, matkien, tutkien ja vuorovaikutuksessa lähiympäristönsä ja muiden ihmisten kanssa. Leikki on lapsen oppimiselle merkityksellistä toimintaa, jolla on itseisarvo, se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa jolla on pedagoginen merkitys. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 20.)

Nukke on käytetty kautta aikojen asioiden kertomiseen. Nukkien avulla on kritisoitu poliitikkoja ja opetettu raamatun kertomuksia. (Toren 2000, 17.)

”Taiteilijalle ja lapselle nukke on ilmaisun väline, sisäisten ajatusten ja tunteiden tulkki” (Aaltonen 2002, 15).

Bellita Torén (2000) käsittelee kirjassaan Käsi nukken sydämellä, käsinuken pedagogista käyttöä esiopetuksessa ja hänen mielestään käsinukke yhteisissä tuokioissa parantaa lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta, luo myönteistä tunneilmapiiriä ja edistää sosiaalisten suhteiden kehitystä. Hänen mukaansa käsinukke on ollut suureksi avuksi esiopetuksessa kielten ja matematiikan opetuksessa. Käsinukke stimuloi lasten oppimista leikinomaisella ja kannustavalla tavalla. (Torén 2000, 87.)

Aaltosen (2002, 24) mukaan leikissä, draamakasvatuksessa ja nukketeatterissa on samoja elementtejä. Leikki on vapaata, eikä koskaan toistu samanlaisena, nukketeatteri on harjoiteltu esitys, joka pyritään toistamaan samanlaisena kerrasta toiseen. Draamakasvatus asettuu näiden välimaastoon, jolloin parhaimmillaan toimintaa ohjailee välillä ryhmä ja välillä opettaja.

Pertsä Pöllö ei ole käsinukke, mutta se on mielestäni hyvin verrattavissa käsinukkeen ja siksi perusteltu ja toimiva väline osana esiopetusta.

Pertsä Pöllö on siis varhaiskasvatuksen väline, jonka avulla lapsi mahdollisesti keskittyy opetukseen paremmin, kokee opetuksen mielekkäämmäksi ja mielekäs oppiminen taas parantaa oppimisen laatua. (Torén 2000, 23.)

Pertsan suunnittelussa on tärkeää, että se on lapsille kiinnostava ja innostava, eikä liian pelottava hahmo. Torénin (2000, 37-38) mukaan tärkeää on että (käsi)nukke on riittävän oikean näköinen, jotta lapsi pystyy kuvittelemaan sen oikeaksi. Tärkeää nukelle ovat myös katse ja silmät, jotka ovat eläviä, eivätkä kuolleita ja toljottavia. Paras nukke on Torénin mukaan sellainen, jonka helposti unohtaa olevan nukke.

Omasta mielestäni nukken ei tarvitse olla mahdollisimman oikean näköinen. Lasten mielikuvitus on niin laaja, että he pystyvät kyllä kuvittelemaan yksinkertaisenkin hahmon eläväksi. Kaunis, yksityiskohtainen nukke, joka on tunnistettavissa eläimeksi tai hahmoksi, jota se esittää, on kuitenkin varmasti helpompi ottaa osaksi opetusta ja toimintaa esiopetuksessa.

3.3 Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys esiopetuksessa

Ympäristön suojeleminen, kierrätys ja luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ovat tärkeitä asioita jokaiselle. Tavoite on, että Pertsä Pöllön avulla

näitä asioita voidaan opettaa lapsille heille sopivalla tavalla leikin ja kuvittelun avulla. Tässä luvussa käsitellään ympäristökasvatusta yleisesti sekä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen näkökulmasta.

Kestävän kehityksen määritelmä ei ole vakiintunut eikä yksiselitteinen. Tässä opinnäytetyössä käytän Käsite-hankkeen määritelmää, jonka mukaan kestävä kehitys on kehitystä, ”joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa” (Nikodin, Kokkonen & Viberg 2013, 20).

Kestävän kehityksen kasvatus on ”kasvatuksen osa-alue, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia siten, että yksilöiden tai yhteisöjen arvot, tiedot, taidot ja toimintatavat muuttuvat kestävä kehityksen mukaisiksi.” (Nikodin ym. 2013, 19).

Termejä kestävä kehityksen kasvatus ja ympäristökasvatus käytetään synonyymeinä. Osa kestävä kehityksen kasvatus-termin käyttäjistä näkee ympäristökasvatuksen suppeampana terminä, joka kuvaa vain yhtä aluetta kestävä kehityksen kasvatuksesta, mutta selkeää tai virallista jakoa näille termeille ei ole, vaan niitä käytetään myös virallisissa yhteyksissä toistensa synonyymeinä. (Nikodin ym. 2013, 44.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty, että esiopetuksessa noudatetaan kestävä elämäntavan periaatteita ja otetaan huomioon sen eri ulottuvuudet: sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 15).

Kestävä elämäntapa on määritelty seuraavasti: ”elämäntapa, johon sitoutuneet yksilöt noudattavat erilaisissa tehtävissään ja elämänkaarensa kaikissa vaiheissa kestäviä toimintatapoja ottaen huomioon valintojensa ekologisia, taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti” (Nikodin ym. 2013, 19).

Esiopetus on eheytettyä opetusta, jota suunnitellaan yleisten tavoitteiden ja lasten mielenkiinnonkohteiden mukaan. Yleiset tavoitteet, jotka ohjaavat opettajien työtä, on annettu esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Ympäristökasvatus kuuluu kokonaisuuteen ”Tutkin ja toimin ympäristössäni” ja sen tarkennetut tavoitteet on esitetty seuraavassa lainauksessa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 35.)

Esiopetuksen ympäristökasvatus tarjoaa lapsille luontokokemuksia sekä mahdollisuuden tutkia ja tutustua kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin. Ympäristöä havainnoidaan eri aistein sekä havaintovälineiden avulla. Opetukseen voi kuulua myös pieniä kokeita. Havainnoista keskustellaan ja havaintotietoa harjoitellaan luokittelemaan. Samalla opetellaan luontoon liittyvien käsitteiden käyttöä ja päätelmien tekemistä sekä pohditaan syyseuraussuhteita. Lasten luonnontuntemusta hyödynnetään opetuk-

sessä. Lasten kanssa harjoitellaan tiedon hankintaa hakemalla yhdessä tietoa joistakin lapsia kiinnostavista asioista. Opetuksessa luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle tutustumalla luonnonsuojeluun. Lapsia ohjataan huolehtimaan ympäristöstään ja sen viihtyisyydestä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 37.)

Myös kokonaisuudessa ”Kasvan ja kehityn” on mainittu, että esiopetuksen tehtävänä on edistää kestävään elämäntapaan kuuluvia ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumuksia (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 37).

Ympäristökasvatus on siis määritelty osaksi esiopetusta Opetushallituksen tasolta. Lisäksi ympäristökasvatuksen toteuttamista määrittelevät kunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja järjestäjäkohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, joissa toiminta on voitu määritellä tarkemmin. (Nikodin ym. 2013, 53.)

Varhaiskasvatuksessa ympäristökasvatus on käytännössä useimmiten luontokasvatusta, jonka avulla opitaan arvostamaan luonnon monimuotoisuutta ja luodaan pohjaa muulle ympäristökasvatukselle tulevaisuudessa.

Päiväkoti-ikäisille kestävä kehityksen kasvatus on pieniä, konkreettisia tekoja, joiden pitäisi olla luonnollinen osa arkea, ei mitään erityistä tai erillistä. Tarkoituksena on kasvattaa lapsia tekemään kestävä kehityksen mukaisia tekoja pienestä pitäen. (Luomi, Paananen, Viberg & Virta 2010, 9.)

Pertsä Pöllön on tarkoitus auttaa lapsia tekemään pieniä ekotekoja. Metsän asukas Pertsä Pöllö voi kertoa lapsille, miten jokin teko, esimerkiksi roskaaminen vaikuttaa hänen elinympäristöönsä. Tähän opinnäytetyöhön ei ole sisällytetty tarkempia käyttösuunnitelmia Pertsä Pöllölle, vaan se, miten Pertsaa tarkalleen ottaen käytetään ympäristökasvatuksen välineenä, jää esiopetuksen toimijoiden päätettäväksi.

Pertsan suunnittelussa ja valmistuksessa otetaan huomioon kierrätys ja kestävä kehitys. Pertsä on valmistettu kierrätyskankaasta ja täytevanut ovat kierrätettyjä. Pertsä on mahdollista pestä ja paikata, jotta sen käyttöikä on mahdollisimman pitkä.

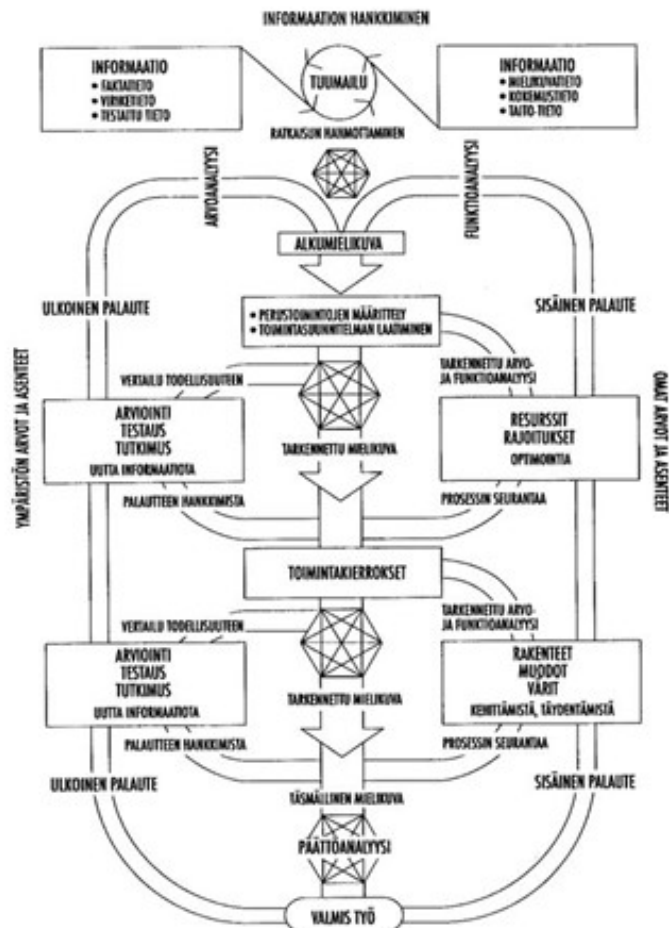
4 KOKONAINEN KÄSITYÖPROSESSI JA TUOTTEENSUUNNITTELUN MALLI

Tässä luvussa käsitellään keskeisiä teoreettisia lähtökohtia, jotka ovat vaikuttaneet Pertsä Pöllön valmistamiseen. Luvussa 4.1 käsitellään tuotteen suunnittelun prosessi Pirkko Anttilan (1993,111) mallin mukaan (kuvio1).

Luvussa 4.2 käydään lyhyesti läpi kokonaisen käsityön käsite. Luku 4.3 käsittelee esikouluikäistä oppijana ja tekijänä ja luku 4.4 nukkeja ja leikkiä osana oppimista.

4.1 Käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessin teoreettinen malli

Anttila on yhdistänyt tähän malliin (Kuvio 1) designprosessien yleiset tekijät, pehmeän systeemis suunnittelun näkemykset sekä toimintatutkimuksellisen lähestymistavan. Tuloksena on spiraalimaisesti etenevä, mielikuvien todentamiseen pyrkivän toiminnan malli, jossa saavat paikkansa kaikki luovan tuotesuunnittelun edellytyksenä olevat tekijät samoin kuin tuotteeseen ja kuluttajakäyttämiseen vaikuttavat tekijät. (Anttila 1993, 107.)

Kuvio 1.

Käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessin teoreettinen malli. (Anttila 1993, 111).

Kaikki lähtee alkumielikuvasta, ”on oltava näky tuotteesta, jotta sen voi toteuttaa.” Pehmeässä tuotesuunnittelussa keskeistä on mielikuva, joka ohjaa toimintaa läpi koko prosessin. Tämän mielikuvan pohjalta tehdään suunnitelma tiedon hankkimiseksi. (Anttila 1993, 114.)

Alkumielikuvan pohjalta syntyy orientoiva eli kohdetta kuvaava mielikuva, malli, piirustus, luonnos, värikartta, jotain, jolla esitetään mielikuva konkreettisemmin. Operationaalinen eli toiminnallinen mielikuva ottaa huomioon myös käytettävissä olevat resurssit, tekniikan, materiaalit, ajan jne. (Anttila 1993, 123-124.)

Kun alkumielikuva on luotu, ryhdytään tiedonhankintaan. Aluksi suunnittelija miettii, mitä ja minkälaista tietoa hän tarvitsee. Luodaan siis tiedonhankinnan suunnitelma. (Anttila 1993, 129.)

Informaation hankinta on mallissa erillinen vaihe, joka kuitenkin liittyy jokaiseen päävaiheeseen. Järjestelmällinen tiedonhankinta varmistaa, että kaikki olennaiset näkökohdat tulevat huomioiduksi. (Anttila 1993, 129.)

Anttila (1993, 130) jakaa tiedon sisäiseen ja ulkoiseen informaatioon. Sisäinen informaatio eli mielikuva-tieto, kokemustieto ja taito-tieto muodostuvat tekijän sisäisestä informaatioympäristöstä, arvoista, asenteista ja tarpeista. Ulkoista informaatiota ovat faktatieto, viriketieto ja testattu tieto. Työtä ei voida tehdä ilman tietoa ulkoisista vaikuttavista seikoista, kuten materiaalista tai käytettävissä olevasta ajasta.

Hankitun informaation pohjalta luodaan toimintasuunnitelma, joka perustuu arvoihin. Toimintasuunnitelmassa päätetään, mitä ryhdytään tekemään ja miten. Saatua tietoa täytyy arvottaa, eli arvioida sen käyttökelpoisuus ja merkitys kyseisessä työssä. Arvojärjestys on tapauskohtaista eli vaihtelee työn mukaan. (Anttila 1992, 182.)

Toteutusvaiheessa työskennellään toimintasuunnitelman pohjalta ja luotu mielikuva ohjaa työskentelyä. Toteutusvaihe on nähty mekaanisena suorittamisena, ohjeiden mukaisena puurtamisena, jonka tuloksena syntyy valmis tuote. Prosessi ei kuitenkaan ole näin suoraviivainen, vaan samaan lopputulokseen voidaan päästä erilaisia reittejä. (Anttila 1992, 189.)

Käsityöprosessin toteutusvaihe on iteratiivinen eli vaiheittain toistuva vaihe, jossa tuote valmistuu kierros kierrokselta. Toteutusvaiheessa optimoidaan resursseja eli esimerkiksi käytössä olevaa aikaa ja materiaalia. Prototyypillä testataan ja esitetään ratkaisuja, joiden pohjalta lopullinen tuote valmistuu. Käsityöprosessissa ei välttämättä ole erillistä prototyyppiä, vaan työ itsessään sisältää prototyypin. (Anttila 1992, 200.)

4.2 Kokonainen käsityö

Käsityöprosessi voidaan jakaa neljään vaiheeseen: ideointi, visuaalisten ja teknisten suunnitelmien tekeminen, tuotteen valmistaminen ja sekä tuotteen että prosessin arviointi. Jos sama henkilö suorittaa kaikki nämä vaiheet itse, on kyseessä kokonainen käsityöprosessi. Jos jokin näistä vaiheista jää toteutumatta, on kyseessä ositettu käsityö. (Pöllänen, Kröger 2015, 162.)

Kuten Pirkko Anttilan käsityötuotteen suunnittelun teoreettisessa mallisakin (Anttila 1993, 114) on korostettu, on työn kannalta merkityksellistä ideointi. Ideat, mielikuvat, haaveet, hahmotelmat, häivähdykset mahdollisuuksista tai ongelman ratkaisusta syntyvät erilaisten virikkeiden ja tilanteiden pohjalta. Ideointi kaipaa kuitenkin motivointia. Ideoita voivat synnyttää monenlaiset virikkeet, kuten kaikenlainen kuvallinen ja kirjallinen aineisto, musiikki, taide, perinteet, muistot, retket ja kokemukset. (Pöllänen, Kröger 2015, 163.)

Ideointivaihetta seuraa varsinainen työn suunnitteluvaihe, jossa ratkotaan ongelmia, tehdään kokeiluja, arvioidaan ratkaisuja ja tulosta ja omaa työskentelyä. Teknisessä ja visuaalisessa suunnittelussa on huomioitava käytettävissä olevat resurssit kuten aika, materiaalit ja tekijän taidot. Suunnitteluprosessi ei yleensä etene lineaarisesti vaiheesta toiseen, vaan se voi olla hidas ja iteratiivinen eli toistuva. (Pöllänen, Kröger 2015, 163.)

Tuotteen valmistusvaiheessa ryhdytään valmistamaan tuotetta suunnitelman mukaan. Usein suunnittelu- ja valmistusvaihe eivät kuitenkaan ole selkeästi erotettavissa toisistaan, vaan työn kehitys jatkuu valmistusprosessinkin aikana. Kokonaiseen käsityöprosessiin kuuluu sekä tuotteen, että prosessin arviointi. (Pöllänen, Kröger 2015, 164.)

Vasta, kun on palattu alkuun, tarkastellen tehtyjä ratkaisuja, niin tuotteen suunnittelun kuin läpikäydyn prosessinkin osalta voidaan todeta, että on läpikäyty kokonaisen käsityön prosessi. Arviointi voi myös käynnistää uuden kokonaisen käsityön prosessin.

5 PERTSA PÖLLÖN SYNTYTARINA

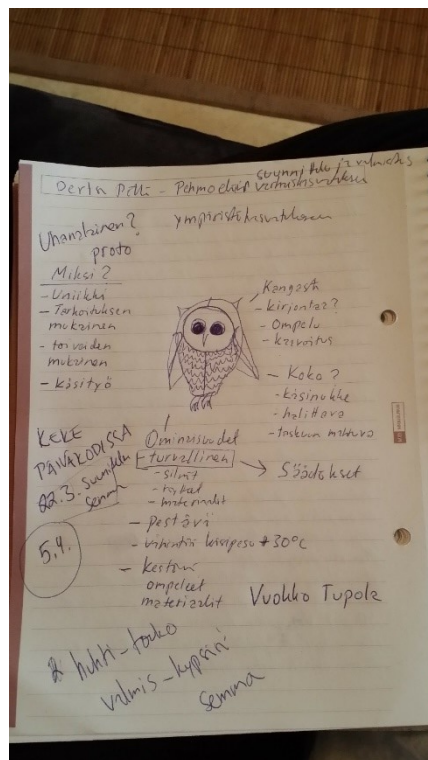
Tässä luvussa käydään läpi tuotesuunnittelun ja valmistuksen prosessi eli miten syntyy Pertsa Pöllö. Prosessia verrataan Pirkko Anttilan käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessin teoreettiseen malliin. Malli on esitelty tarkemmin luvussa 4.1.

5.1 Tuotteensuunnitteluprosessin kuvaus

Anttila (1993,111) painottaa mallissaan mielikuvaa eli suunnittelijalla on oltava edessään näky siitä mitä hän ryhtyy toteuttamaan. Mielikuva kantaa läpi koko prosessin ja ohjailee sen etenemistä. Omassa prosessissani jo nimi Pertsä Pöllö toi tiettyjä mielikuvia siitä, millainen voisi olla pöllö pehmolelu. Myös käsitys siitä, minkälaisia pehmolelut yleensä ovat, sekä millaisen pehmolelun valmistukseen minulla voisi olla resursseja, vaikuttivat mielikuvaan.

Ryhdyin etsimään tietoa alkumielikuvan pohjalta Pinterest-kuvapalvelusta. Minkälaisia pöllö pehmoleluja muut ovat tehneet? Millaisilla menetelmillä? Löytyykö jopa sopivia kaavoja, joita voisin hyödyntää. Toimintaa ohjasi siis sisäinen informaatio, jossa voidaan tunnistaa erilaisia osa-alueita. Ensinnäkin mielikuvatieto eli miltä Pöllö ja pöllö pehmolelu näyttävät. Toiseksi kokemustieto eli millaisen pehmoeläimen valmistamiseen minulla ehkä olisi resursseja ja taito-tieto eli mitä osaan ja voin oppia. Toimintaa ohjasi alusta alkaen myös oma arvomaailmani. Halusin tehdä käsityöprosessin ja päätin keskittyä ompeluun ja halusin pöllön olevan kolmiulotteinen. Tästä vaiheesta Anttila käyttää nimitystä ”tuumailu”. Tuumailua voisi nimittää myös pohdinnaksi tai neuvotteluksi, jota suunnittelija tekee esimerkiksi työryhmän tai asiakkaan kanssa. (Anttila 1992, 142.)

Keräsin tietoa internetin kuvapalveluista ja kirjoitin ylös kysymyksiä siskolteni, joka vielä tässä vaiheessa oli mahdollinen työn tilaaja.

Kuva 1. Orientoiva mielikuva miellekartassa.

Ensin muodostui siis orientoiva mielikuva (kuva1), joka oli lähinnä luonnoksia ja kuvia pöllöistä, joka sitten tarkentui operationaaliseksi mielikuvaksi, kun esimerkiksi valmistustekniikka oli päätetty.

Anttilan mallissa alkumielikuva tarkentuu funktio- ja arvoanalyysillä läpi tuotesuunnittelun prosessin. Suunnittelu- ja valmistusprosessi etenee iteraatiivisin eli toistuvain silmukoin, jossa mielikuva tuotteesta tarkentuu. Tämän huomasi omassa prosessissani oikein hyvin. Prosessi on todellakin toistuva ja siihen sulautuvat eri vaiheet, joten sitä on vaikea kuvata kovin suoraviivaisesti.

Ensimmäiset kokeilut Pertsan mallista tein oikeastaan vain omien mielikuvieni pohjalta. Hahmottelin mallia paperille ja talouspaperilla kolmiulotteisesti. Lopulta oli selkeintä lähteä vain kokeilemaan, joten nostin ompelukoneen esille ja tein ensimmäisen mallin.

Kokeiluja syntyi pari lisää, vaikkei minulla ollut tiedossa, mitä asiakas tarkoittaa ottaen haluaa tai mitä muita rajoitteita työllä on esimerkiksi sen käyttöympäristön suhteen. Toimintaa ohjasivat resurssit, eli ajan puute. Työn oli edettävä, vaikkei kaikkea tarvittavaa informaatiota ollut saatu. Tämä ohjasi myös lopulta päätökseen, että teen työn ilman tilaajaa. Päätin kuitenkin pitää suunnittelun lähtökohtana alkumielikuvan mukaisen käyttötarkoituksen eli ympäristökasvatuksen ja varhaiskasvatuksen toimintaympäristön. Näin sain asetettua suunnittelulle tavoitteet ja rajat.

Koska työllä ei ollut tilaajaa, joka olisi määrittellyt työlle ominaisuuksia tai rajoituksia, tein tiedonhankintaa kirjallisuuden avulla. Tutkin kirjallisuudesta minkälaisia rajoitteita tai tavoitteita käyttöympäristö eli varhaiskasvatus ja ympäristökasvatus ja käyttäjäryhmä eli lapset asettavat. Lisäksi tein päätöksiä omien käsitysteni perusteella. Ajattelin, että päiväkotiiin tulevan tuotteen tulisi olla ainakin pestävä, kestävä ja turvallinen.

Suunnittelua ohjasi oma mielikuvani pöllön muodosta, pyöreähkönä hahmona, jolla on suuret silmät. Ensimmäiseksi ongelmaksi muodostui pään muoto, pyöreä päälaki, jota en osannut ommella ilman ohjetta. Etsin ongelmaan ratkaisua pallon kaavasta ja päädyin kokeilemaan kaavaa, jossa pallo ommellaan kuudesta samanlaisesta kappaleesta. Tätä pallon kaavaa käytin prosessissa oman kaavani pohjana.

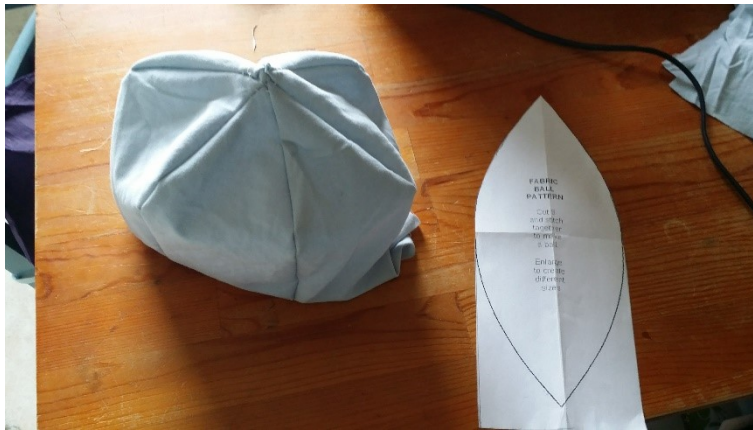
Muokkasin kaavan toisesta reunasta suorakaiteeksi, jolloin siitä syntyi lieperiö, toisen pään pysyessä kupolimaisena (kuva 2). Ensimmäisten kokeilujen ongelma oli vaikea ommeltavuus. Yritin ratkaista ongelmaa vähentämällä saumoja, mutta silloin kaava ei enää toiminut halutulla tavalla.

Kokeiluista keräsin tietoa. Jokainen epäonnistunut kokeilu opetti vähintäänkin, miten ei kannata toimia. Ratkaiseva päätös oli suurentaa kaavaa reilusti, jolloin ompelu helpottui. Palasin lähes alkuun, toisesta reunasta suoristettuun pallon kaavaan, jota suurensin reilusti ja ompelin mallin, jota

nimitän siniseksi malliksi, koska se on tehty sinisestä lakanakankaasta (Kuva 3).

Kun sinisessä mallissa oli saatu ratkaistua muoto, ryhdyin miettimään toista seikkaa, joka tekee mielestäni pöllöstä pöllön eli naamaa ja silmiä. Vaikka puikula olisi ehkä ollut tunnistettavissa pöllöksi vain lisäämällä suuret silmät, halusin kuitenkin kasvoista erottuvammat.

Käytin useissa kokeiluvaiheissa nuppineuloilla muotoilua hyväksi, jolloin pystyin hahmottamaan muodot, mutta niitä oli helpompi muuttaa kuin ommeltua hahmoa. (Kuva 4)

Kuva 2. Pallon kaava muokattuna ja sillä ommeltu kokeilu.

Kuva 3. Muodon etsintää nuppineuloin.

Kuva 4. Sininen malli.

Sininen malli oli jo aika hyvä. En kuitenkaan ollut täysin tyytyväinen päälakiin ja otsan muotoon. Pyörittelin mielessä useampaa ongelmaa, mutta keskityin aina yhteen eniten. Tuntui että jonkun ongelman ratketessa, se antoi tilaa seuraavalle ongelmalle. Olin saanut sinisessä mallissa kasvot jostakin haluamani malliseksi, jolloin ryhdyin pohtimaan pöllön pyrstöä ja pohjaa, joille en ollut suunnitellut aiemmin. Kokeilin mieleeni tulutta yksinkertaisinta ratkaisua ja lisäsin selkäkappaleeseen kangasta, josta muodostin pyrstön. Huomasin, että kangasta täytyy silloin lisätä myös pohjaan, jotta selkäkappaleelle on vastakappale, johon sen voi ommella. Yksi ratkaisu tavallaan loi seuraavan ongelman, mutta myös kavensi vaihtoehtoja, jolloin oli helpompi siirtyä eteenpäin. Tämä pyrstöratkaisu muistutti kuitenkin liiaksi pingviinin pyrstöä, joten hylkäsin sen.

En ollut tyytyväinen siihen, miten päälaki ja otsa muodostuivat sinisessä mallissa, joten sitä sovituskukkena käyttäen ryhdyin kaavoittamaan valkoista mallia (kuva5). Valkoisen mallin nimi tulee käytetystä valkoisesta lakanakankaasta.

Leikkasin valkoisesta lakanakankaasta palat, jotka neulasin sinistä mallia myötäillen, ottaen huomioon ongelmakohdat, kuten silmän yläosat, jotka olivat sinisessä mallissa vaikeat ommella ja jäivät epäsiisteiksi. Päädyin suoriin linjoihin, jotta ompelu olisi helppoa. Takakappaleessa kokeilin sen valmistamista yhdestä kappaleesta. Neulasin kappaleeseen tiukat laskokset, joiden avulla sain pään muodon esiin.

Valkoisen mallin työstämisen loppuvaiheessa lisäsin siihen pyrstösulat ja siivet. Pyrstöähän kokeilin jo ommella siniseen malliin, mutta se ei toiminnut haluamallani tavalla. Sopiva ratkaisu löytyi oikeastaan melkein vahingossa, se vain pulpahti päähäni, kokeilin sitä ja totesin toimivaksi. Liitin pyrstön erillisinä pyrstösulkina, jotka lisäsin pohjan saumaan. Siipien suunnittelu oli lähes yhtä suoraviivainen prosessi. Leikkasin siiven paperista, mallailin valkoiseen malliin, muutin kaavaksi ja ompelin (Kuva 6).

Ompelin valkoisen mallin kasaan, muotoilin sitä hieman ja leikkasin kappaleiksi, jotta sain siitä kaavat lopulliseen, ruskeaan Pertsaan (Kuva 7).

Kuva 5. Valkoinen malli

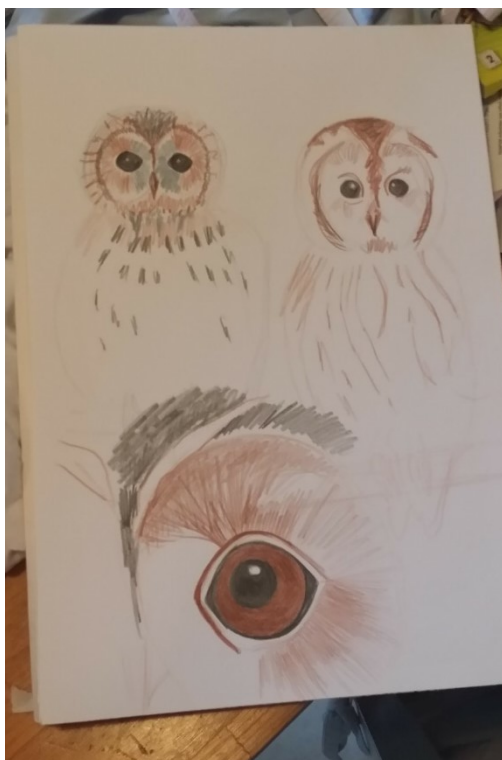

Kuva 6. Siipi valkoiseen malliin.

Kuva 7. Kaavan piirtoa puretusta valkoisesta mallista.

Lopullisen, ruskean Pertsan väri määräytyi saatavilla olevan kankaan mukaan. Vanha verho oli sopivan jämäkkää, ilmaista ja ihan sopivan väristä Pöllöksi. Alussa minulla ei ollut selvää mielikuvaa siitä, tulisiko Pertsasta enemmän oikean pöllön värinen, vai jokin fantasiapöllö värikkäistä kankaista. Ruskean verhokankaan löytäminen vei kuitenkin suunnitelmaa siihen suuntaan, että Pertsaksi olisi oikean pöllön värinen. Etsin kuvia suomen pöllöistä lähinnä nähdäkseni minkä mallinen oikean pöllön otsa ja silmän ympärykset ovat, mutta huomasin samalla, että suomen pöllöt ovat aika maanläheisen värisiä ja päätin hyödyntää ihan oikeaa viirupöllöä inspiraationa Pertsan kuviointiin (Kuva 8).

Kuva 8. Luonnoksia pöllön värityksestä.

Tein muutamia kokeiluja kirjonnasta, jolla olin päättänyt kuvioda Pertsan. Konekirjontaa on helppo lisätä ommeltaviin kappaleisiin ja se kestää käytön ja pesun. Kirjomalla ryhdyin siis kuvioimaan Pertsan kasvoja ja silmänympäryksiä. Tein muutamia kokeiluja langankireydestä ja sopivasta pistosta erilliselle kankaalle, jonka jälkeen lähdin kirjomaan suoraan lopulliselle kappaleelle.

Silminä päädyin käyttämään eläväisiä turvamuovisilmiiä. Harkitsin myös silmien kirjomista, mutta päädyin siihen, että muovisilmät ovat oikeamman näköiset ja ruokkivat lasten luovuutta. Olin aiemmin ostanut keltaiset silmät, koska niistä tuli mieleen pöllön silmät. Viirupöllöllä on kuitenkin tummat silmät, joten hankin myös ruskeat silmät (Kuva 9).

Ompelin työn kasaan, mutta jätin silmät kiinnittämättä, jotta niitä pystyi paremmin kokeilemaan ja vertailemaan. Turvasilmät ovat nimensä mukaisesti turvalliset, koska kiinnityksen jälkeen niitä ei voi enää irrottaa. Silmät pysyvät kiinni kankaassa, vaikka lapsi repisi tai purisi niitä. Tietysti silmät voivat irrota, jos kangas ympäriltä repeää, mutta tätä estää vahva kangas. Silmien väriä pohdin yhdessä opponentin ja ohjaavan opettajan kanssa, kysyin mielipidettä myös siskoltani. Päädyin valitsemaan ruskeat silmät, koska ne olivat kaikkien mielestä lempeämmät.

Pertsan oli siipiä vaille valmis. (Kuva 10.) Paitsi ettei ollut. En ollut täysin tyytyväinen kirjontoihin ja nokkakin oli vähän pikaisesti kiinnitetty. Tein Pertsan etukappaleet kokonaan uudestaan. Vaihdoin valkoisen langan toiseen,

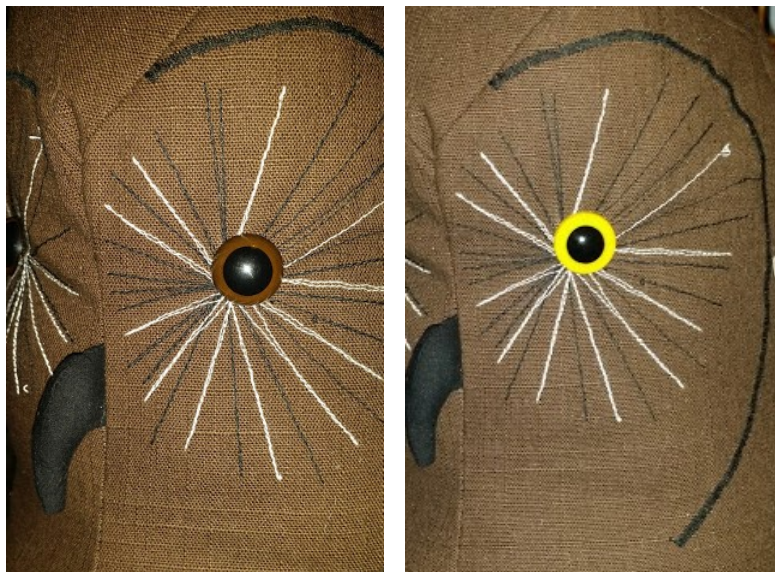
koska aiempi lanka ei toiminut ompelukoneessa kunnolla, enkä saanut tikkiä säädettyä siistiksi.

Ruskeissa silmissä oli ongelmana etteivät ne erottuneet kunnolla ruskeasta pohjasta. Opponenttini ehdotti valkoisten huoparenkaiden lisäämistä silmien taa. Kokeilin valkoisella lakanakankaalla ja silmät erottuivat heti paljon paremmin. En kuitenkaan halunnut lisätä ylimääräistä kangasrengasta kestävyuden ja turvallisuuden takia, vaan kirjoin silmiin valkoiset reunukset. Tällä kertaa kokeilin kirjontaa useamman kerran ennen varsinaiseen työhön kirjomista. Lisäsin silmiin myös vahvistetut napinlävet, jotka pitävät huolen että kangas turvasilmien alta ei lähde purkaantumaan (Kuva 11).

Purin vanhat etukappaleet pois ja ompelin tilalle uudet. Päätin myös lisätä pohjaan vetoketjun, jotta Pertsasta voi tarvittaessa helposti poistaa täytteet pesua varten. Vetoketjun ompelu osoittautuikin aika vaativaksi hommaksi ja siisti lopputulos vaati purkamista ja kangaskappaleiden lisäämistä vetoketjun päihin. Pyrstösulat jäivät pois yksinkertaisesti taas ajanpuutteen vuoksi. Pyrstösulat olisivat myös tulleet samaan saumaan vetoketjun kanssa, joten ompelu oli helpompaa ilman niitä.

Siipiä lyhensin hieman valkoisesta mallista ja muotoilin niitä yläosasta kaapeammaksi. Siivet on kiinnitetty turvanivelillä, jotka turvasilmien tapaan eivät aukea enää, kun ne on kerran kiinnitetty. Koin myös nivelet kestävämmäksi kiinnitystavaksi kuin ompelun ja nivelten ansiosta siipiä voi liikutella. Silmien tapaan siivissäkin turvaniveliä varten tehdyt reiät on vahvistettu napinläpipistolla.

Valmis Perts (Kuva 12) sai vielä sisäänsä vanua ja muovisesta karkkilaatista leikatun pohjakappaleen, joka tasoittaa pohjan.

Kuva 9. Ruskeat vai keltaiset silmät?

Kuva 10. Siipiä vaille valmis?

Kuva 11. Uudet kirjailut silmät.

Kuva 12. Valmis Pertsä Pöllö ja sen valmistaja.

5.2 Tuotesuunnitteluprosessin arviointi

Käsityötuotteen suunnitteluprosessi ei todellakaan ole suoraviivainen vaan iteratiivinen eli kierroksittain toistuva prosessi, jossa alkumielikuva tarkentuu ja tuote valmistuu kierros kierrokselta. Anttila antaa suuren arvon alkumielikuvulle, ja olen yhtä mieltä siitä, ettei suunnittelua voi aloittaa ilman alkumielikuvaa. Mielikuva tarkentuu funktio- ja arvoanalyysillä ja sisäisellä ja ulkoisella palautteella. Kaikki Anttilan mallissaan (kuvio 1.) esittämät kohdat toteutuivat prosessissa. Tein prosessia yksin, joten ulkoinen palaute oli vähäistä, mikä suoraviivaisesti prosessia ehkä jonkin verran. Sain tehdä päätökset oman käsitykseni mukaan, eikä niissä tarvinnut ottaa

huomioon tilaajan toiveita. Tämä on tilanne usein käsityön harrastajallakin tai ammattilaisella, joka tekee yksittäiskappaleita tai pieniä sarjoja ilman ulkopuolista tilaajaa.

Aluksi sekavalta ja vaikeaselkoiselta tuntuva malli aukeni käsityöprosessin edetessä, kun pystyin yhdistämään lukemaani teoriaa käytäntöön. Kun asioille on nimi, on niitä helpompi ymmärtää. Käsityöprosessin voi suorittaa tietämättä tuon taivaallista sen teoriasta, mutta teoria auttaa oppimaan ja käsittelemään opittua.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käydään läpi työn tulokset, jatkosuunnitelmat ja kehittämismahdollisuudet.

6.1 Kokonaisen käsityöprosessin tuloksena Pertsä Pöllö

Käsityöprosessin tuloksena todellakin syntyi Pertsä Pöllö, pehmoeläin, joka on tarkoitettu käytettäväksi ympäristökasvatuksen välineenä esiopetuksessa. Koska opinnäytetyölle ei ollut ulkopuolista tilaajaa, arvioin sitä itse omiin kokemuksiini ja havaintoihini perustuen. Omasta mielestäni Pertsä Pöllö on siisti, huolellisesti valmistettu ja täyttää sille asetetut vaatimukset. Tuote on kestävä, pestävä ja turvallinen. Pertsan toimivuutta sen käyttöympäristössä, eli varhaiskasvatuksessa ja ympäristökasvatuksessa, on vaikea arvioida asiaa testaamatta, mutta mielestäni Pertsassa ei ole mitään mikä estäisi sellaisen käytön. Esikouluikäisten kanssa toimittaessa ei ole enää niin suuria vaatimuksia kestävyydelle ja turvallisuudelle, kuin mitä asettaisi käyttö alle kolmivuotiaitten kanssa. Ensisijaisesti Pertsä on tarkoitettu henkilökunnan käyttöön tai käyttöön aikuisen valvonnassa. Lapsille suunnattujen tuotteiden valmistusta ja myyntiä valvotaan tarkasti, eikä tämän opinnäytetyön puitteissa ole mahdollista varmistaa, täyttääkö Pertsä täysin näitä kriteereitä. Pertsassa on kuitenkin otettu huomioon turvallisuus niiltä osin kuin se prosessissa oli mahdollista esimerkiksi turvasilmillä ja nivelillä. Vetoketju pohjassa helpottaa Pertsan pesua ja paikkaamista tarvittaessa.

Käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessina opinnäytetyö oli myöskin onnistunut. Aloitin suunnittelutyön aivan alusta ja sain tulokseksi valmiin tuotteen, joka on toimiva tarkoituksessaan. Suunnitteluprosessia ei voi sanoa sisäistäneensä yhden prosessin läpikäymisen jälkeen. Prosessi

on niin monimuotoinen ja jokainen prosessi on omansa, että jos väittää hallitsevansa prosessin täydellisesti, on mielestäni ymmärtänyt sen väärin. Käsityöprosessi on niin monimuotoinen prosessi, että sitä voi varmasti opiskella loputtomasti.

Tarvitseeko sitten ymmärtää käsityötuotteen suunnitteluprosessin teoriaa suunnitellakseen ja valmistakseen käsityötuotteita? Ehkä ei, mutta prosessin ymmärtäminen, läpikäyminen ja metatiedon sisäistäminen edes jollain tasolla, tekee varmasti jokaisesta käsityötä suunnittelevasta paremman tekemässään.

Erityisesti ammatillisesta näkökulmasta prosessin ymmärtäminen antaa mielestäni paljon. Käsityötä voi opettaa eteenpäin myös ilman ymmärrystä suunnittelu- ja valmistusprosessin teoriasta. Mielestäni ammatillisuutta tukee ymmärrys käsityötuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessin kokonaisuudesta.

Tämän prosessin läpikäyminen metatasolla on siis mielestäni ehdottomasti lisännyt ammatillista osaamistani. Olen aiemminkin pitänyt kokonaisen käsityön käsitteestä ja se osaltaan myös ohjasi minut tällaiseen prosessiin. Tekemällä itse kokonaisen käsityön prosessin sen ymmärtää taas vähän paremmin. Kokonainen käsityö luo ehdottomasti puitteet onnistumiseen ja innostumiseen.

6.2 Jatkosuunnitelmat ja mahdollisuudet

Pertsan Pöllön tapauksessa nyt on valmistettu Pertsan 1.0, jota seuraavaksi olisi hyvä testata tarkoitettussa käyttöympäristössä ja kerätä käyttäjäpalautetta, minkä pohjalta Pertsaa voisi kehittää. Mikäli Pertsan on siskoni mielestä ollenkaan sellainen kuin hänen alkuperäinen ajatuksensa Pertsan Pöllöstä on, toivon hänen ottavan Pertsan testiin töihinsä, ympäristöön johon se on suunniteltu. Tietysti Pertsaa voisi testata myös muissa toimintaympäristöissä ja kehittää sen mukaan.

Pertsasta voisi myös kehittää myyntituotteen. Suunnitteluprosessi sivutuotteena on syntynyt malli ja kaavat, joiden mukaan Pertsat voisi valmistaa myös sarjatyönä ja myyntiin. Pienillä muutoksilla voisi kehitellä tuotepereen, kuten kaavaa pienentämällä pikku Pertsan, muokkaamalla käsinukke Pertsan ja niin edelleen. Kankaita vaihtamalla tai kuvioimalla tuotetta voisi varioida monin tavoin.

Kokonaisesta käsityöprosessista saadaan myös ositettua käsityötä. Pertsan kaavat voisi laittaa myyntiin tai rakentaa niistä tuotepaketteja, joihin kuuluu kaavojen lisäksi materiaalit, tai voisinkin pitää Pertsan valmistuskursseja, joilla jokainen voisi valmistaa itse oman Pertsansa ohjauksessani.

6.3 Opinnäytetyöprosessi

Olen tyytyväinen siihen, miten sain hallittua opinnäytetyöprosessin alusta loppuun. Osasin valita aiheen ja rajata sen niin, että sain työn tehtyä annettujen resurssien puitteissa. Arvotin asioita ennen työtä ja sen aikana.

Työn aikataulu oli alusta saakka tiukka. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön valmistumiseen meni vain muutamia kuukausia, kun tällaiseen prosessiin voisi kiireettömästi saada hyvinkin kulumaan, vaikka kokonaisen vuoden. Tuotteensuunnitteluprosessi eteni aina pakon edessä, kun käytettävissä oleva aika väheni. Toki parhaimmillaan prosessilla on aikaa muhia ja kehittyä rauhassa. Toisaalta myös esimerkiksi työelämässä aikataulu on usein rajoitettu ja päätöksiä on tehtävä, jotta työ etenee annetussa ajassa.

Eniten parannettavaa on raportin kirjoittamisessa. Tieteellinen kirjoittaminen on minulle vaativaa ja vaikka sitä on jonkin verran opintojen aikana harjoiteltu, oli opinnäytetyön raportin tuottaminen hankalaa. Koska tieteellinen kirjoittaminen on minulle hankalaa, vaatii se paljon aikaa ja aika taas oli kovin vähissä tätä opinnäytetyötä tehdessä. Kuten tuotteensuunnittelun prosessi myös raportin kirjoitusprosessi eteni, kun aika väheni. Oma raportin kirjoittamisprosessini eteni tuotteensuunnitteluprosessin lailla iteratiivisin kierroksin, joiden toistuessa työ valmistui. Tätäkin prosessia voisi jatkaa loputtomiin, mutta joskus prosessille on laitettava piste ja siirryttävä elämässä eteenpäin.

LÄHTEET

Aaltonen, H. (2002) Näkökulmia nukketeatteriin – ajatuksia ja kokemuksia teatterinuken pedagogisesta käytöstä. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Anttila, P. (1993). Käsitön ja muotoilun teoreettiset perusteet. Porvoo: WSOY

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2016:1. 3.painos. Opetushallitus. Haettu 1.5.2017 osoitteesta http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Hämeen ammattikorkeakoulu (2017). Opinnäytetyöopas, Hamk Intra. Haettu 10.4.2017 osoitteesta https://hameenamk.sharepoint.com/yhteiset-sisallot/laatukasikirja/koulutus/amk/Opinnytety/HAMK_opinn%C3%A4ytety%C3%B6opas.pdf

Luomi, A., Paananen, J., Viberg, K. & Virta, L. (2010). *Keke päiväkodissa : Kestävän kehityksen opas*. Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy. haettu 1.5.2017 osoitteesta https://www.kierratyskeskus.fi/files/4679/Keke_paivakodissa.pdf

Nikodin, J., Kokkonen, A. & Viberg, K. (2013). *Yhteinen käsitys, kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen sanasto ja käytännöt*. Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy. haettu 22.4.2017 osoitteesta http://www.yhteinenkasitys.fi/sites/prod.yhteinenkasitys.fi/files/yhteinen_kasitys_web.pdf

Nurmi, J. (2014). *Ihmisen psykologinen kehitys* (5. uud. p.). Jyväskylä: PS-kustannus.

Pöllänen, S. & Kröger, T. (2015) Näkökulmia kokonaiseen käsityöhön. *Tutkiva opettajan koulutus – taitava opettaja*. 160 – 172. Viitattu 29.3.2017 osoitteesta http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/tutkivaope/polla_kroger.htm#Kokonainen_kasityo

Pöllänen, S. (2008) Käsityö terapiana ja terapeuttisena toimintana. Teoksessa A.,Niikko, I.,Pellikka & E., Savolainen. (toim,) *Oppimista, opetusta, monitieteisyyttä kirjoituksia Kuninkaankartanonmäeltä*. Joensuun Yliopisto, Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. 91 – 105. Viitattu 20.9.2017 osoitteesta <http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/monitiet/pollanen.htm>

Tarssanen S. (2009) Elämystuottajan käsikirja. 6.painos LEO Lapin elämys-teollisuuden osaamiskeskus. Haettu 1.5.2017 osoitteesta [http://87.108.50.97/re-lis/REL_LIB.NSF/0/04BF71151EF96086C225763300257188/\\$FILE/elamystuottajan-kasikirja.pdf](http://87.108.50.97/re-lis/REL_LIB.NSF/0/04BF71151EF96086C225763300257188/$FILE/elamystuottajan-kasikirja.pdf)

Varhaiskasvatustilaki 1973/36. Haettu 6.4.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Opetushallitus. Haettu 6.4.2017 osoitteesta http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Vuorinen, A. (2015). Onnistu! - Oikotie innostumiseen : Onnistumisen kokemus ja käsityön merkityksellisyys. Opinnäytetyö. Ohjaustoiminnan koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu. Haettu 1.5.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201505219406>